

Verotus ja tasa-arvo

Matti Tuomala

Kalevi Sorsa säätiö 26.1.2007

Progressiivinen verotus: egalitaristinen menestystarina!

- Progressiivinen verotus on vanha idea.
  - Marxin ja Engelsin Kommunistisen manifestin 10 kohdan ohjelmassa se oli kohtana numero 2.
  - keskeinen periaate New Deal-ohjelmassa, pohjoismaisessa sosialidemokratiassa jne.
- Monissa teollistuneissa maissa progressiivinen verotus kaventanut tuloeroja 2. maailmansodan jälkeen aina 1980-luvulle asti.
- Erityisesti progressiivisen verotuksen seurauksena ylimmät tulo-osuudet pieneivät.
- Myös varallisuuserot kaventuivat.

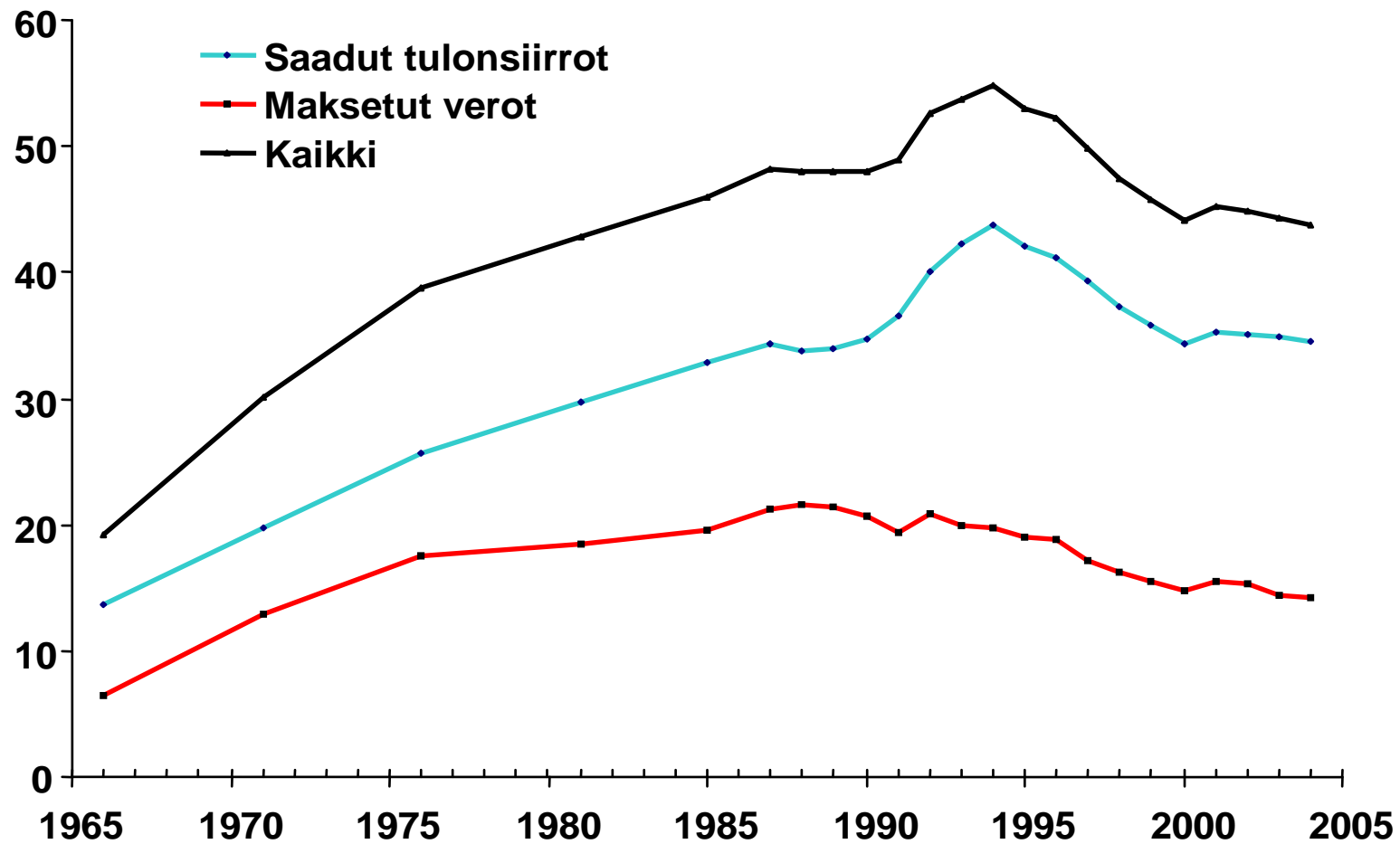
Oikeistolainen vastahyökkäys 1980-luvulla

- Laffer-käyrä
- Reaganin (USA) ja Thatcherin (UK) veroremonttien taustalla Laffer-usko.
- Molemmissa maissa verotuksen kautta tapahtuvaa tulojen uudelleenjakoa reippaasti vähennettiin.
- Tuloerojen voimakas kasvu

Entä Suomi?

- 1993 eriytetty tuloverotus
- Pääomatulojen veroaste on selvästi pienempi kuin suurten ansiotulojen.
- Luotiin kannustin tulojen muuntamiselle lievemmin verotetuiksi pääomatuloiksi (Pirttilä - Selin, 2006).
- Tuloverotuksen progressiivisuus (uudelleenjako) väheni.

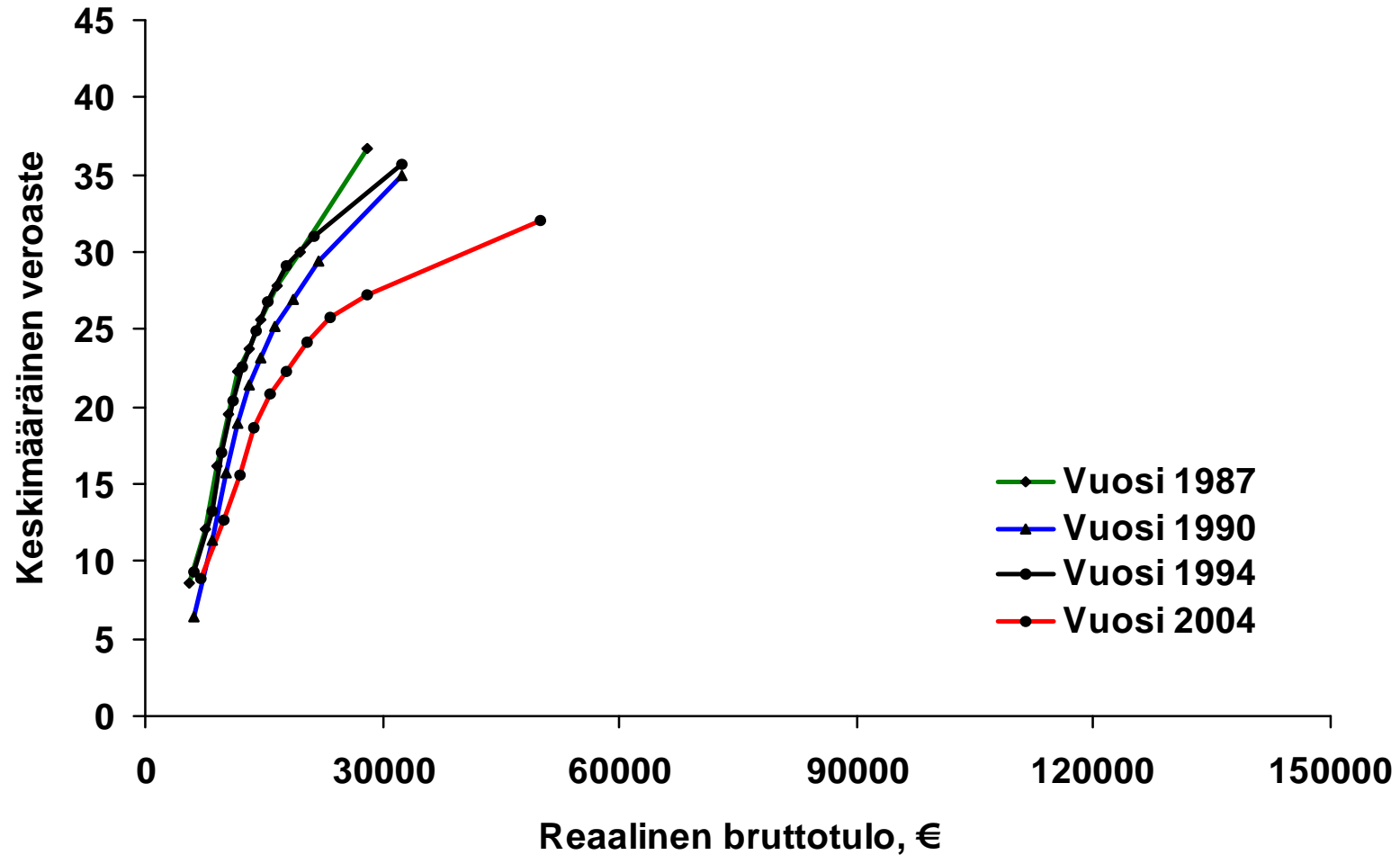
Uudelleenjakovaikutus 1966 - 2004:

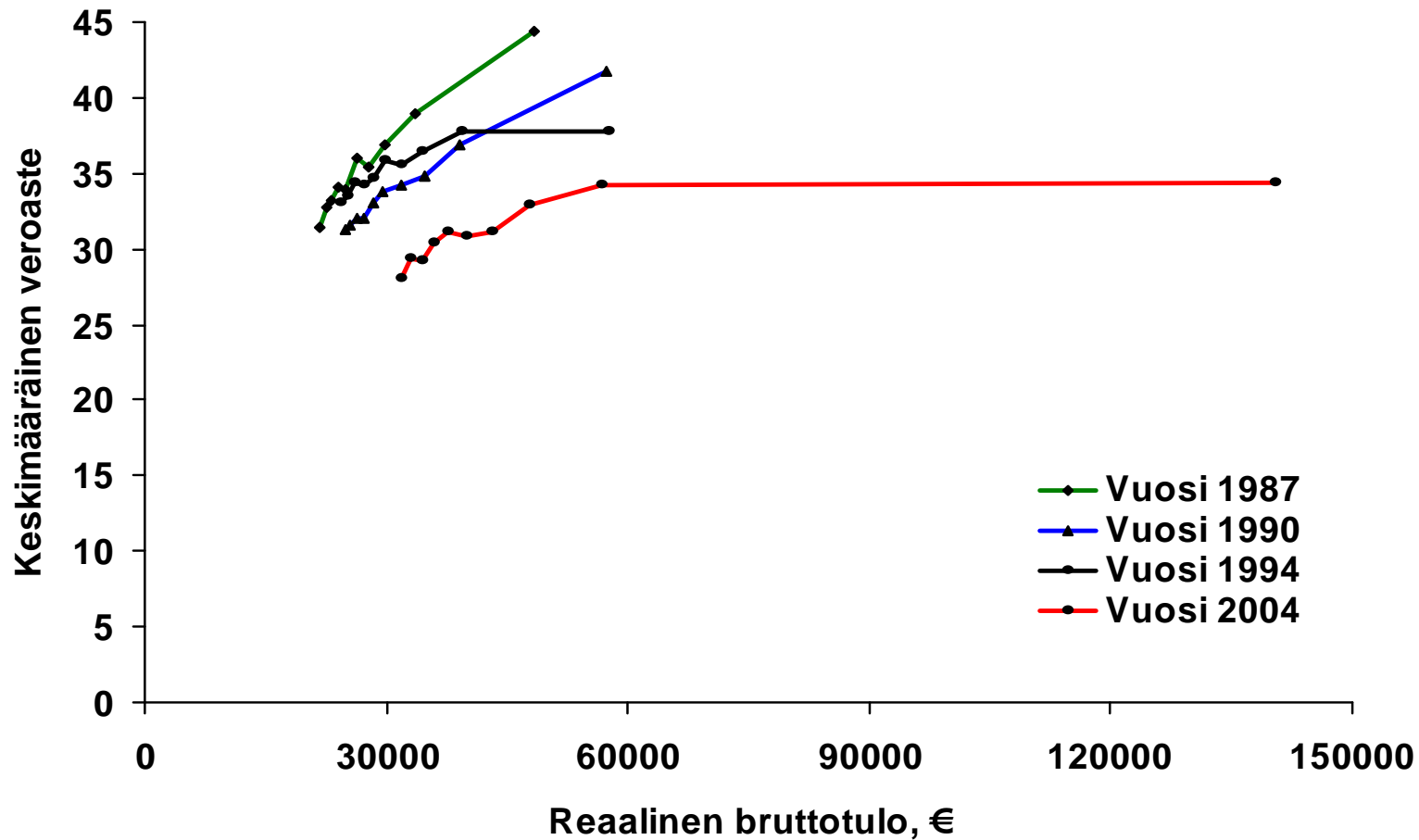
Riihelä et al. 2006

Aineisto: Tulonjakotilasto ja kulutustutkimukset

Keskimääräiset veroasteet tulokymmenyksittäin 1987, 1990, 1994 ja 2004,

Keskimääräiset veroasteet ylimmän tulokymmenyksen prosenttipisteissä

Verotus ja tuloerot

- Verotuksen kautta tapahtuva tulojen uudelleenjako on vähentynyt jo yli vuosikymmenen (kuten ed. kuviot osoittavat).
- Keskeisin syy tuloerojen kasvuun, erityisesti suurten tulojen.
- 1993 reformiin ei liittynyt (vaikka porvarihallitus) ideologisia julistuksia, pikemminkin EU-huumaa ja verokilpailun pelkoa.
- Verokilpailu on jäänyt vakioretoriikkaan. Näyttö on jäänyt vähemmälle.

Normatiivinen veroteoria ja uudelleenjaon kehitys Suomessa

- (1) markkinatuloerot so. veroja ja tulonsiirtoja edeltävät tuloerot.
- (2) tulonjako (tasa-arvo) tavoitteiden voimakkuus
- (3) uudelleenjaon kustannukset; kannustinvaikutukset
- (4) kerättävä verotulo (julkiset menot ja niiden luonne)

Teorian opetuksia

- Normatiivisen veroteorian ennuste on, että markkinatuloerojen kasvu, annettuna muut tekijät, lisää julkisen sektorin budjetin uudelleenjaon roolia yhteiskunnissa, joissa ylipäänsä hyväksytään tulojen uudelleenjako rikkaammilta köyhemmille.
(Kanbur-Tuomala, 1994)

Uudelleenjaon kehitys Suomessa: Kasvun hedelmien jako verotuksen kautta

- Markkinatuloerot eivät ole juurikaan muuttuneet 1990-luvun keskivaiheen jälkeen.
- Kannustinvaikutukset? Tuskin ovat kovin paljon muuttuneet.
- Verotulojen määrä/julkiset menot: eivät ainakaan kasvaneet
- Onko tuloerojen kasvu tullut hyväksyttävämmäksi?

”Tasavero”

- Tasavero on uusi koodi-sana alhaisemmalle verotukselle ja vähemmälle tulojen uudelleenjaolle (progressiolle).
- USA:ssa oikeistolaiset think tankit käynnistävät flat rate -kampanjan
- Viro aloitti ja monet itäisen Euroopan maat jatkoivat ”tasaveron” käyttöönottoa.

Mikä "tasavero"?

- Ehkä yllättävää, Virossa ei ole tasaveroa, vaan yksinkertainen progressiivinen tulovero.
- Tasavero olisi esimerkiksi lineaarinen tulovero, jota myös perustulomalliksi kutsutaan. Siinä marginaalivero on sama kaikille tuloille. Tosin keskimääräinen veroaste voi nousta jyrkästikin.
- Thatcherin paikallisvero (poll-tax) 1990-luvun alussa oli aito tasavero.

Progressiivinen tuloverotus sosiaalivakuutuksena

Tuloeroja (ennen veroja) saattaa huomattavassa määrin selittää puhdas hyvä tuuri.

- Tuloepävarmuudessa uudelleenjakava verotus toimii sosiaalivakuutuksen tavoin (ponnistuksia koskevat päätökset tehdään tietämättä, mihin tulokseen ne johtavat).
- Tässä tilanteessa ei ole kysymys tulojen siirtämisestä ihmisiltä toisille taloutta rapauttaen, kuten Nokian entinen pääjohtaja näyttää progressiivisesta verotuksesta ajattelevan. Tuskin kukaan yritysjohtaja, Nokiassakaan, pystyi aikoinaan ennakoimaan kuinka suuren tulon he myöhemmin kuittaavat kun sitoutuvat optiosopimuksen turvin tekemään ”rankasti työtä”.

Progressiivinen tuloverotus: nykyisin vaiettu aihe

- Keskeinen syy progression heikentymiselle tuloverotuksessa on eriytetty tuloverotus sen äskettäisestä remontista huolimatta.
- Toisin kuin Norjassa epäkohtia pikemminkin pahennettiin kuin korjattiin.
- Atkinson - Pirttilä ehdotus pääomatulojen ja ansiotulojen yhdistämisestä Suomessa.
(ylin ansiotulon rajavero samaksi pääomatulojen veroasteen kanssa)
- Poliittinen keskustelu näyttää vaikenevan tuloverotuksemme keskeisistä ongelmista.